

Aanvullende informatie cursus ‘Gezondheidsrecht voor zorgprofessionals’

Dag 1

Inleiding en patiëntenrechten

Simona Tiems, advocaat Legaltree

- Wet- en regelgeving op het gebied van patiëntenrechten
- Toestemming en informatie
- Medisch dossier en inzage
- Beroepsgeheim, privacy en informatie-uitwisseling
- Einde van de behandeling

- **Wet- en regelgeving op het gebied van patiëntenrechten**

Deelnemers worden geïnformeerd over de rechten van de patiënt zoals neergelegd in de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (wgbo, opgenomen in het Burgerlijk Wetboek) en de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz). Daarbij wordt tevens ingegaan op de rechten van minderjarigen en wilsonbekwamen en de rechten en plichten van hun vertegenwoordigers.

Relevante recente jurisprudentie en (KNMG) richtlijnen worden eveneens besproken.

- **Toestemming en informatie**

Het recht om “informed consent” te geven is zo’n patiënten recht en wordt verder uitgediept aan de hand van relevante jurisprudentie. Kan de patiënt met succes de hulpverlener aansprakelijk stellen voor zijn schade als de gevolgen van een medische ingreep negatiever uitpakken dan verwacht en de patiënt was daar niet over geïnformeerd? En wat is zijn rechtspositie als hij daar wel over geïnformeerd was?

- **Medisch dossier en inzage**

Ook de plicht van de zorgaanbieder om een medisch dossier bij te houden en het recht van de patiënt of zijn wettelijk vertegenwoordiger om het medisch dossier in te zien is een patiënten recht dat in de wgbo is vastgelegd. De wgbo is al ruim twintig jaar oud. Is die nog actueel in deze tijd van elektronische patiëntendossiers en zorgportals? De relevante wetsartikelen en KNMG richtlijn alsmede relevante jurisprudentie wordt besproken.

- **Beroepsgeheim, privacy en informatie-uitwisseling**

Het beroepsgeheim is niet absoluut. Wanneer kan of moet het doorbroken worden? Mogen behandelaars onderling medische gegevens over een patiënt uitwisselen of moet de patiënt daar toestemming voor geven? Geldt dat ook voor behandelaars die elders werkzaam zijn? Hoe zit dat bij wetenschappelijk onderzoek? En hoe moet worden omgegaan met het verstrekken van informatie aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg, politie en justitie (verschoningsrecht), zorgverzekeraars en gemeenten? Welke plichten voor hulpverleners brengt de Europese privacy verordening die in mei 2018 in werking treedt met zich mee? En de nieuwe wet inzake het elektronisch uitwisselen van patiëntgegevens? De relevante wetsartikelen en KNMG richtlijnen alsmede relevante jurisprudentie wordt besproken.

- **Einde van de behandeling**

Mag de hulpverlener de geneeskundige behandelingsovereenkomst eenzijdig beëindigen? In welke gevallen? Mag dat bijvoorbeeld als de patiënt zelf zich goed gedraagt maar een wettelijk vertegenwoordiger zich misdraagt? Of zijn er dan andere mogelijkheden, zoals het laten ontslaan van een curator of mentor? Mag de patiënt of zijn wettelijk vertegenwoordiger de geneeskundige behandelingsovereenkomst beëindigen? De relevante wetsartikelen (uit de wgbo) en KNMG richtlijn alsmede relevante jurisprudentie wordt besproken.

- **Leerdoelen**

Leerdoelen zijn het verkrijgen van inzicht in de rechten van patiënten en van antwoorden op de hierboven geformuleerde vragen.

Simona Tiems

Simona Tiems is gespecialiseerd in gezondheidsrecht. Haar cliënten zijn zorginstellingen, medische professionals, medisch specialistische bedrijven (MSB's), tandheelkundig specialistische bedrijven (TSB's) en branche- en beroepsverenigingen. Zij adviseert en procedeert onder andere op het gebied van patiëntenrechten, privacy, medische aansprakelijkheid, contracten in de zorg, geschillen binnen maatschappen en voert verweer in tuchtzaken en BOPZ zaken. Daarnaast heeft Simona ruime ervaring met het voeren van bestuursrechtelijke procedures met betrekking tot bijvoorbeeld tarieven, vergunningen of (her)registraties van (tand)artsen. Ook adviseert zij over nieuwe wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld de WKKGZ en over governance in de zorg. Cliënten waarderen haar deskundige en accurate aanpak en haar oog voor de belangen die op het spel staan.

Simona is sinds 1997 advocaat en vanaf het begin van haar carrière werkzaam geweest in het gezondheidsrecht. Aanvankelijk bij Nysingh advocaten in Zwolle en vervolgens geruime tijd bij Van Benthem & Keulen in Utrecht. Vanaf juli 2012 is Simona partner bij Legaltree.

Lidmaatschappen

- Vereniging voor Gezondheidsrecht
- Vereniging Privacy Recht

Nevenfuncties

2016 - heden: Lid Raad van Toezicht 's Heerenloo Zorggroep

2016 - heden: Docent Gezondheidsrecht, Academie voor Gezondheidsrecht (Medilex)

2011 - heden: Docent Gezondheidsrecht, Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid (SBO)

2009 - 7/'16: Plaatsvervangend lid-jurist Medisch Ethische Toetsingscommissie (METC), UMC Utrecht

2013 - 2014: Docent Gezondheidsrecht, Julius Centrum UMC Utrecht

2006 - 2012: Docent medisch tuchtrecht, Specialisten cursus heekunde, Nederlandse Vereniging voor Heekunde

2002 - 2010: Lid Raad van Toezicht Integraal Kankercentrum Midden Nederland (inmiddels opgegaan in Integraal Kankercentrum Nederland)

Dag 2

Patiëntenrechten in bijzondere situaties

Luuk Arends, partner en advocaat Dirkzwager

- Wet BOPZ, Wet Zorg en dwang, Wet verplichte ggz
- Dwang en drang in de reguliere zorg
- Wilsonbekwaamheid en vertegenwoordiging
- De positie van minderjarigen en hun ouders
- Medische beslissingen rond het levenseinde

Luuk Arends

Luuk Arends is partner en advocaat gezondheidsrecht bij Dirkzwager advocaten & notarissen. In zijn dagelijkse praktijk staat Luuk zorgaanbieders en individuele zorgverleners bij en houdt zij zich bezig met uiteenlopende vraagstukken en procedures op het gebied van het bestuurs- en strafrechtelijke gezondheidsrecht. Hij is redactielid van GGZ & recht en voorzitter van de geschilleninstantie van De Zorgprofessional. Gespecialiseerd in Ggz-zorg, ouderenzorg, verstandelijk gehandicaptenzorg, jeugdhulp, eerstelijnszorg en privacyvraagstukken. Verder is hij goed bekend met nieuwe wetgeving in de gezondheidszorg, zoals Wkkgz, Wmo 2015, Wlz, Jeugdwet, Wvvgz en Wzd.

Hij werkt voor GGZ-instellingen, ouderenzorginstellingen, instellingen voor verstandelijk gehandicaptenzorg, ziekenhuizen, huisartsenposten, zorggroepen, brancheorganisaties en individuele zorgverleners. Binnen deze organisaties staat hij raden van bestuur, zorgmanagers en zorgverleners bij met adviezen en procedures.

- **Ervaringen**

Advocaat gezondheidsrecht at Dirkzwager advocaten & notarissen 2006 – Present
Universitair docent en onderzoeker gezondheidsrecht at Erasmus 1996 - 2006

- **Opleiding(en)**

Master of law – Universiteit Maastricht
PAO gezondheidsrecht

Dag 3

Klacht- en tuchtrecht, kwaliteit en toezicht

Liesbeth Rippen, juridisch adviseur Gezondheidsrecht VvAA Juridisch Advies en Rechtsbijstand

Valéry Daniëls, advocaat VvAA Juridisch Advies en Rechtsbijstand

- Klacht- en tuchtrecht
- Kwaliteit en veiligheid
- Toezicht door de IGZ
- Strafrecht in de zorg

Klacht- en tuchtrecht

Wettelijk tuchtrecht (Wet BIG)

- Doel en werking
- Procedure: wie kan een klacht indienen, waarover, verloop van een procedure, beslissingen van het tuchtcollege, gevolgen hiervan, procedure in hoger beroep
- Praktisch: Aandachtspunten bij het opstellen van een schriftelijk verweer, het afleggen van verantwoording ter zitting, met praktische tips (do's en dont's)

Verenigingstuchtrecht: kort aanstippen

Klachtrecht

Klachten- en geschillenregeling van de Wkkgz

Formele aspecten:

- Wettelijke eisen klachten- en geschillen, procedure bij de geschilleninstantie
- Praktijk van klachtbehandeling
- Rol van klachtenfunctionaris, tips voor een effectieve klachtafwikkeling, verantwoordelijkheid van zorgaanbieder voor afwikkeling schadeclaims

Preventie van (tucht)klachten

Inzicht in risicofactoren bij het ontstaan van (tucht) klachten, regelgeving over professionele omgang met (dreigende) klachten en incidenten, praktische tips ter beperking van het risico op een (tucht-) klacht.

Leerdoelen

- Inzicht in het doel en de werking van het klacht- en tuchtrecht
- Inzicht in het professioneel omgaan met signalen van onvrede, medische incidenten
- Inzicht in de juiste houding en opstelling tijdens een tucht- of klachtprocedure
- Inzicht in (de-)escalerend handelen tijdens de tucht- of klachtprocedure
- Inzicht in de risicofactoren voor het ontstaan van (tucht) klachten

- **Kwaliteit en veiligheid van de zorg**

De focus zal liggen op de algemene wetgeving over de kwaliteit en veiligheid van de zorg, waarvan de belangrijkste wetten de Wkkgz en de Wet BIG zijn. Maar ook andere wetten met regelingen over de kwaliteit en/of veiligheid van de zorg komen aan de orde, zoals Geneesmiddelenwet, Wet op de medische hulpmiddelen, Wet inzake bloedvoorziening, de wet BOPZ en Jeugdwet.

Naast wetgeving zullen ook richtlijnen en gedragsregels van beroepsorganisaties, wetenschappelijke verenigingen betreffende de veiligheid en kwaliteit van de zorg aan bod komen.

Ook zal er aandacht zijn voor de toetsing van de kwaliteit van de zorg door externe instanties, zoals de IGZ en zorgverzekeraars.

Tevens zullen instrumenten voor het intern bewaken en toetsen van de kwaliteit van de zorg worden behandeld, zoals het Kwaliteitskader van de KNMG, de modelregelingen voor (vermeend) disfunctionerende collega's, intervisie e.d.

En zal stil gestaan worden bij de naleving van wet- en regelgeving over kwaliteit van zorg te borgen in samenwerkingssituaties. Aan de hand van voorbeelden uit de (tuchtrecht) praktijk en de Handreiking verantwoordelijkheidsverdeling bij samenwerking in de zorg.

Leerdoelen:

Inzicht in wet- en regelgeving en de toepassing in de praktijk

Inzicht in de toetsing van het borgen van kwaliteit en veiligheid door de IGZ en aandacht voor een juiste opstelling tijdens een IGZ onderzoek (deels overlap met onderwerp hieronder).

Inzicht in de toetsing door het tuchtcollege van de verantwoordelijkheid van zorgverleners ter zake veiligheid en kwaliteit van de zorg en verdeling daarvan bij meerdere betrokken zorgverleners

- **Toezicht en handhaving door de IGZ**

Toezicht door de IGZ

Aan de orde komen de taken en bevoegdheden van de IGZ bij de uitoefening van risico- en incidententoezicht op de veiligheid en de kwaliteit van de zorg. En de wijze waarop de IGZ toetst en onderzoek verricht. De belangrijkste wetten en andere regelgeving worden behandeld met uitleg van de werking aan de hand van praktijkvoorbeelden. Met speciale aandacht voor rechten en plichten in het kader van een onderzoek door de IGZ, met name waar het gaat om het omgaan met patiëntgegevens.

Handhaving door de IGZ

Te behandelen onderwerpen:

- De maatregelen die de IGZ kan opleggen om te zorgen voor nakoming van regels en afspraken betreffende de kwaliteit van de zorg. Of om te voorkomen dat onverantwoorde zorg wordt aangeboden. Zoals bestuursrechtelijke, tuchtrechtelijke. Het IGZ Handhavingskader is hierbij de basis
- De rechtsmiddelen van zorgverleners tegen maatregelen van de IGZ
- De openbaarmaking van maatregelen: actief en op verzoek van derden; en de positie van de betrokken zorgverlener
- De samenwerking met andere toezichthoudende instanties

Leerdoelen

Inzicht in rol en taken en bevoegdheden van IGZ, rechten en plichten bij onderzoeken door de IGZ, rechtspositie bij maatregelen van de IGZ

- **Strafrecht in de zorg**

Algemeen

Zorgverleners kunnen op verschillende wijzen in aanraking komen met het strafrecht. Als getuige in verband met een strafrechtelijk onderzoek naar medisch handelen van een collega of handelen van een patiënt Als verdachte van het plegen van een medisch delict. Of als slachtoffer van een strafbaar feit gepleegd door een patiënt. Of bij verzoeken / vorderingen politie en justitie tot het verstrekken van medische gegevens.

Al deze situaties komen tijdens dit onderdeel aan bod aan de hand van praktijkvoorbeelden. Met de focus op de vraag of en zo ja, onder welke voorwaarden het beroepsgeheim mag worden doorbroken.

Te behandelen wet- en regelgeving:

- Wet BIG, wetboek van strafrecht en strafvordering,
 - De KNMG Handreiking beroepsgeheim politie/justitie, de KNMG richtlijnen inzake het omgaan met medische gegevens.
 - De Aanwijzing van het OM (Aanwijzing feitenonderzoek / strafrechtelijk onderzoek en vervolging in medische zaken): regels over de opsporing en vervolging van medische zaken. Met bijvoorbeeld het beleid van het OM betreffende het gebruik van gegevens van VIM-meldingen.
 - Het Samenwerkingsprotocol gezondheidszorg 2015: over samenwerking en overleg tussen het OM en de IGZ. Hierin wordt ondermeer het uitwisselen van medische gegevens geregeld.
- **Euthanasie en palliatieve sedatie**

Bij dit cursusonderdeel komen aan de orde

De wet- en regelgeving over de toepassing van euthanasie over de inhoudelijke en de procedurele aspecten: wetboek van Strafrecht, KNMG-standpunten en richtlijnen Euthanasie alsook de Handreiking van de KNMG Tijdig spreken over het levenseinde

De uitspraken van de Regionale Toetsingscommissies euthanasie, de strafrechtspraak en de tuchtrechtspraak, onder meer over de naleving van de zorgvuldigheidseisen, de communicatie met de patiënten en de familie.

Wat betreft palliatieve sedatie: Richtlijn palliatieve sedatie KNMG en tuchtrechtspraak

- **Leerdoelen**

Inzicht in regels over opsporing en vervolging, de verhouding van het beroepsgeheim tot de strafrechtelijke waarheidsvinding. De rol van het OM en de IGZ.

Inzicht in de zorgvuldigheidsnormen voor euthanasie en palliatieve sedatie.

Liesbeth Rippen

- Juridisch adviseur Gezondheidsrecht VvAA, Juni 2016 – heden
- Secretaris Raad van Tucht, Januari 2016 – februari 2017
- Senior Jurist Rechtbank Midden-Nederland, Maart 2009 – juni 2016
- Secretaris Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, Maart 2012 – mei 2016
- Voorzitter Klachtencommissie Studenten, Januari 2011 – mei 2016
- Hogeschooldocent Recht en Italiaans, September 1998 – maart 2009
- Juridisch medewerker, Mei 1996 – september 1998
- Universitair docent Universiteit Utrecht, September 1993 – mei 1996

Valéry Daniels

- advocaat February 2012 - Present
- jurist at VvAA September 2009 - February 2012 (2 years 6 months) jurist medisch tuchtrecht / gezondheidsrecht
- assistent secretaris Raad van Bestuur at Isala klinieken July 2008 - November 2009 (1 year 5 months)
- assistent secretaris Raad van Bestuur jurist at VvAA March 2003 - June 2008 (5 years 4 months)
- jurist Stichting Rechtsbijstand gezondheidsrecht; health law behandelen van medische klacht- en tuchtzaken, advisering op gebied gezondheidsrecht, geschillen van medici met zorgverzekeraars en geschillen binnen het samenwerkingsverband van medici (bijv. maatschap)
- advocaat at Nysingh advocaten & notarissen January 2000 - March 2003 (3 years 3 months) health law, contract law and bankruptcy law